

ปัจจัยด้านบรรยากาศโรงเรียนที่ส่งผลต่อความสุขของนักเรียน:
กรณีโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย

EFFECTS OF SCHOOL CLIMATE FACTORS ON STUDENTS' HAPPINESS:
A CASE OF SUANKULARB WITTAYALAI SCHOOL

ธีรภัทร คุโลภาส

Dhirapat Kulophas

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Faculty of Education, Chulalongkorn University

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบรรยากาศโรงเรียนที่ส่งผลต่อความสุขของนักเรียนโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย โดยมีวัตถุประสงค์ย่อยคือ 1) เพื่อศึกษาสถานะความสุขของนักเรียน 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภูมิหลังและความสุขของนักเรียน และ 3) เพื่อวิเคราะห์และตรวจสอบว่าองค์ประกอบใดบ้างของบรรยากาศโรงเรียนที่ส่งผลต่อความสุขของนักเรียน เมื่อควบคุมอิทธิพลของปัจจัยภูมิหลังของนักเรียน ตัวอย่างของการวิจัยได้จากการสุ่มอย่างเป็นระบบ จำนวน 216 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่พัฒนาจากแบบสอบถามมาตรฐานจากงานวิจัยต่างประเทศ เมื่อนำมาใช้กับตัวอย่างที่เป็นนักเรียนไทย ทั้งมาตรวจวัดความสุขและบรรยากาศโรงเรียนมีค่าความเที่ยงสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ .902 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยาย การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยที่สำคัญมีดังนี้ 1) นักเรียนมีความสุขระดับมากในทุกด้าน โดยด้านที่มีความสุขสูงที่สุดคือ ด้านครอบครัว รองลงมาคือ ด้านเพื่อน และด้านสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย ตามลำดับ ด้านที่นักเรียนมีระดับความสุขน้อยที่สุดคือ ด้านโรงเรียน 2) ปัจจัยภูมิหลังที่มีอิทธิพลต่อความสุขของนักเรียน ได้แก่ ผลการเรียน อาชีพผู้ปกครอง และสภาพครอบครัว 3) เมื่อควบคุมอิทธิพลของสภาพครอบครัวและอาชีพผู้ปกครองให้มีค่าคงที่แล้ว ความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูและนักเรียน สิ่งแวดล้อมทางสังคมของโรงเรียน และกฎและระเบียบวินัย ทำนายความสุขของนักเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความสุขของนักเรียนโดยรวมได้ร้อยละ 37.3

คำสำคัญ: บรรยากาศโรงเรียน, ความสุขของนักเรียน, การบริหารโรงเรียน

Abstract

The main objective of this study was to examine the factors of school climate that had impact on the happiness of students at Suankularb Wittayalai School. The main objective comprised three sub-objectives; 1) to examine the status of happiness of the students, 2) to examine the relationship between students' background and their happiness and 3) to determine which factors of school climate have significant impact on students' happiness when the students' background is controlled. The study employed systemic random sampling to obtain samples, a total of 216 students, from all the classrooms. The data collection instrument used in this study was questionnaire, which was developed from previous research. The measures for students' happiness and school climate both had high reliability with Cronbach alpha score at .902. Data analysis included descriptive statistics, correlation analysis, and multiple regression analysis using SPSS program.

The main findings were 1) Suankularb Wittayalai students had high level of happiness in all aspects. The aspect of happiness with highest score was family, followed by friends and accommodation while school received lowest score. 2) The background factors which influenced the students' happiness were GPA, parents' profession and family status. And 3) when family background was controlled, the students' overall happiness could be predicted, at statistical significance level of .05, by positive student-teacher relationship, school social environment and order and discipline. The 3 factors of school climates could explain approximately 37.3 percent of the variance of students' overall happiness.

Keywords: School Climate, Students' Happiness, School Management

บทนำ

ความสุขของผู้เรียนเป็นหนึ่งในเป้าหมายที่สำคัญของการยกระดับคุณภาพการศึกษา และเป็นสิ่งที่สถานศึกษาต้องให้ความสำคัญ (The 11th National Education Plan of Thailand, 2012-2016) ความสุขและการศึกษามีความเชื่อมโยงกันอย่างสอดคล้องและแนบแน่น ความสุขของเด็กจึงควรเป็นเป้าประสงค์หลักของโรงเรียน และการศึกษาที่ดีควรพัฒนาความสุขของบุคคลและกลุ่มคนโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญ (Noddings, 2003)

ความสุข ความพึงพอใจในชีวิต การรับรู้คุณภาพชีวิต และความอยู่ดีมีสุข ต่างมีความหมายถึงสิ่งเดียวกัน คือ ระดับที่บุคคลประเมินคุณภาพหรือความพึงพอใจ

เกี่ยวกับชีวิตของตนเองในภาพรวมหรือในบริบทเฉพาะ การมีความสุขส่งผลในเชิงบวกต่อสุขภาพกายและใจของคน โดยผลจากงานวิจัยยืนยันว่าผู้ที่มีความสุขมากกว่ามีอายุยืนยาวกว่า มีรายได้สูงกว่า และสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าผู้ที่มีความสุขน้อยกว่า (Lyubomirsky, King & Diener, 2005) สำหรับในกลุ่มเด็กและเยาวชน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีความสุขมากกว่ามีผลการเรียนดีกว่า มีพฤติกรรมในห้องเรียนที่ดีกว่า มีปัญหาเชิงพฤติกรรมน้อยกว่า และมีความสัมพันธ์กับครูและเพื่อนที่ดีกว่านักเรียนที่มีความสุขน้อยกว่า (Huebner, Suldo & Gilman 2006) ดังนั้น การสร้างบรรยากาศของโรงเรียนที่เสริมสร้างความสุขให้กับ

นักเรียน จึงควรเป็นเป้าประสงค์ที่สำคัญประการหนึ่งของสถานศึกษา

ปัจจัยเชิงสาเหตุของความสุขในบุคคล ประกอบด้วย 1) ความสัมพันธ์ในครอบครัว (family relationships) 2) สถานภาพทางการเงิน (financial situation) 3) งาน (work) 4) ความสัมพันธ์กับชุมชนและเพื่อน (community and friends) และ 5) สุขภาพ (health) ส่วนปัจจัยภูมิหลังอื่นๆ เช่น อายุ เพศ รูปร่างหน้าตา (look) ระดับสติปัญญา (IQ) และการศึกษา (education) มีผลน้อยมากต่อระดับความสุขของบุคคล (Layard, 2005) ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขของนักเรียนประกอบด้วยปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับภูมิหลังของนักเรียนและปัจจัยที่ขึ้นอยู่กับสังคมและสภาพแวดล้อมรอบๆ ตัวนักเรียน

โรงเรียนเป็นระบบสังคมที่มีอิทธิพลต่อนักเรียนมากที่สุดเนื่องจากนักเรียนใช้เวลาส่วนใหญ่ที่โรงเรียนหนึ่งในตัวแปรระดับโรงเรียนที่สำคัญคือ บรรยากาศโรงเรียน บรรยากาศโรงเรียนเป็นคุณภาพและคุณลักษณะของชีวิตในโรงเรียน (school life) ซึ่งมีพื้นฐานมาจากประสบการณ์การใช้ชีวิตในโรงเรียนของบุคคลและสะท้อนมาตรฐาน เป้าหมาย ค่านิยม ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การปฏิบัติการสอนและการเรียนรู้ และโครงสร้างองค์การในบริบทของโรงเรียน (Cohen et al., 2009) ผลการวิจัยพบว่า บรรยากาศโรงเรียน (school climate) เป็นตัวแปรในเชิงจิตวิทยาการศึกษาที่ได้รับการยืนยันว่าสามารถทำนายความสุขด้านโรงเรียนของนักเรียนได้ (Zullig, Huebner & Patton, 2011) โดย Zullig, Huebner & Patton (2011) ได้ทำการวิจัยกับประชากรนักเรียนระดับมัธยมในสหรัฐอเมริกาพบว่า องค์ประกอบย่อย 5 ประการของบรรยากาศโรงเรียนที่มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อความสุขของนักเรียนในโรงเรียน ได้แก่ การสนับสนุนด้านวิชาการ (academic support) ความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูและนักเรียน (positive student-teacher relationships) ความสัมพันธ์กับโรงเรียน (school connectedness) กฎและระเบียบวินัย (order and discipline) และความพึงพอใจด้านวิชาการ

(academic satisfaction) ส่วนอีก 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพของโรงเรียน (school physical environment) สภาพแวดล้อมทางสังคมของโรงเรียน (school social environment) และการรับรู้เกี่ยวกับสิทธิพิเศษ (perceived exclusion/privilege) พบว่า ไม่มีผลต่อความสุขของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตามผู้วิจัยยังพบว่า ไม่มีผลการวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับบรรยากาศโรงเรียนที่ส่งผลต่อความสุขของนักเรียนในประเทศไทย รวมทั้งการศึกษาเชิงเปรียบเทียบระหว่างประชากรนักเรียนต่างวัฒนธรรมเพื่อตรวจสอบและยืนยันผลการวิจัยข้ามวัฒนธรรม

โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยเป็นโรงเรียนที่มุ่งเน้นการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพในระดับสากลและมุ่งสร้างบรรยากาศโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้กับผู้เรียน ซึ่งเป็นเป้าประสงค์ที่สำคัญของโรงเรียน โดยโรงเรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของความสุขของผู้เรียน ดังจะเห็นได้จากวิสัยทัศน์ของโรงเรียนคือ “โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยเป็นสถาบันการศึกษาชั้นนำในเวทีโลก สร้างสภาพบุรุษสวนกุหลาบมีความสุขบนพื้นฐานคุณธรรมและวิถีความเป็นไทย” ทั้งนี้ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา โรงเรียนยังไม่เคยทำการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว จึงทำให้โรงเรียนประสงค์ที่จะศึกษาเกี่ยวกับสภาพความสุขของนักเรียนและศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสุขของผู้เรียนกับปัจจัยภูมิหลังของนักเรียน ผู้วิจัยยังสนใจศึกษาว่าบรรยากาศโรงเรียนมีองค์ประกอบใดบ้างที่สามารถมีอิทธิพลต่อความสุขโดยรวมของนักเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย เมื่อควบคุมอิทธิพลจากปัจจัยภูมิหลังของนักเรียน เนื่องด้วยงานวิจัยของ Zullig, Huebner & Patton (2011) ศึกษาอิทธิพลของบรรยากาศโรงเรียนที่ส่งผลต่อความสุขของนักเรียนด้านโรงเรียนเท่านั้นและไม่ได้ครอบคลุมถึงความสุขด้านอื่นๆ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาหัวข้อดังกล่าวเพื่อได้องค์ความรู้ที่ลึกซึ้งขึ้นเกี่ยวกับความสุขของนักเรียนและบรรยากาศโรงเรียน ซึ่งจากงานวิจัยนี้ โรงเรียนจะได้รับองค์ความรู้เกี่ยวกับสถานะความสุขของนักเรียน และองค์ประกอบของ

บรรยากาศของโรงเรียนที่ส่งผลต่อความสุขโดยรวมของนักเรียน เพื่อที่ผู้บริหารโรงเรียนจะนำองค์ความรู้ที่ได้มาใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงแก้ไของค์ประกอบต่างๆ เหล่านั้นให้ดียิ่งขึ้น เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยเป็นสถาบันทางการศึกษาที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้ชีวิตในการเรียนรู้อย่างประสบผลสำเร็จและมีความสุข

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบรรยากาศโรงเรียนที่ส่งผลต่อความสุขของนักเรียนโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย โดยมีวัตถุประสงค์ย่อย 3 ประการคือ

1. เพื่อศึกษาสถานะความสุขของนักเรียน
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภูมิหลังและความสุขของนักเรียน
3. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของบรรยากาศโรงเรียนที่ส่งผลต่อความสุขของนักเรียน เมื่อควบคุมอิทธิพลของปัจจัยภูมิหลังของนักเรียน

ทบทวนวรรณกรรม

ความสุขและผลที่เกิดจากความสุข

ความสุข (happiness) ความพึงพอใจในชีวิต (life satisfaction) หรือความอยู่ดีมีสุขทางอัตวิสัย (subjective well-being) ซึ่งเป็นคำนิยามที่พบบ่อยในงานวิจัยทางจิตวิทยาของต่างประเทศ ทั้งสามคำมีความหมายถึงสิ่งเดียวกัน Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) ให้ความหมายของความสุขว่า ความสุข หมายถึง ระดับที่บุคคลหนึ่งตัดสิน (judge) คุณภาพของชีวิตโดยรวม (overall quality of life) ของตนเองในทางดี (favorably) (Veenhoven, 2007) ในขณะที่ Diener et al. (1999) ให้คำนิยามของการรับรู้คุณภาพชีวิต (perceived quality of life: PQOL) ว่าเป็นการประเมินเชิงจิตวิสัยของแต่ละบุคคลเกี่ยวกับคุณภาพของชีวิตของตนในภาพรวมและ/หรือในขอบเขตเฉพาะ เช่น ครอบครัว โรงเรียน หรือสภาพความเป็นอยู่ เป็นต้น นอกจากนี้องค์การสุขภาพโลก (the World

Health Organization: WHO) ให้ความหมายของคุณภาพชีวิต (quality of life) ว่าเป็นการรับรู้ของบุคคลถึงความพึงพอใจของตนในบริบทของวัฒนธรรมและระบบค่านิยมที่ตนใช้ชีวิตอยู่ เมื่อเปรียบเทียบกับเป้าหมาย ความคาดหวัง มาตรฐาน และความกังวลของตน (WHOQOL Group, 1994) สำหรับ PQOL ในระดับโรงเรียน หรือที่เรียกว่า ความพึงพอใจในโรงเรียน (school satisfaction) หมายถึง การประเมินของนักเรียนเกี่ยวกับประสบการณ์ด้านบวกในโรงเรียนในภาพรวมของตน (Huebner, 1994 cited in Zullig, Huebner & Patton, 2011) โดยสรุป ความสุข ความพึงพอใจในชีวิต การรับรู้คุณภาพชีวิต และความอยู่ดีมีสุข ต่างมีความหมายถึงสิ่งเดียวกัน ดังนั้น ความสุขจึงหมายถึงระดับที่บุคคลประเมินคุณภาพหรือความพึงพอใจเกี่ยวกับชีวิตของตนเองในภาพรวมหรือในบริบทเฉพาะ ในกรณีความสุขของนักเรียน หมายถึง ระดับที่นักเรียนประเมินคุณภาพหรือความพึงพอใจเกี่ยวกับประสบการณ์ของตนเองในโรงเรียน

Layard (2005) ได้สังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสุขและได้สรุปเกี่ยวกับปัจจัยที่สำคัญที่สุด 7 ประการที่มีอิทธิพลต่อความสุข เรียงลำดับตามความสำคัญ 1) ความสัมพันธ์ในครอบครัว (family relationships) ผลการวิจัยโดยส่วนใหญ่ต่างเห็นพ้องตรงกันว่าความสัมพันธ์อันดีในครอบครัวเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสุขของบุคคลมากที่สุด 2) สถานภาพทางการเงิน (financial situation) ผลการวิจัยระบุว่า สถานะทางการเงินมีผลต่อความสุขของบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อบุคคลอยู่ในฐานะยากจน 3) งาน (work) ผลจากการวิจัยพบว่า เมื่อบุคคลรู้สึกกว่าตนได้มีส่วนในการช่วยเหลือสังคม เราจะมีคุณค่าและมีความสุข งานนอกจากจะเป็นสิ่งที่นำมาซึ่งรายได้ทางการเงิน ยังเป็นแหล่งที่มาของความหมายของชีวิต ในทางกลับกันการไม่มีงานทำนอกจากจะทำให้เราขาดรายได้ยังเป็นสิ่งที่ทำลายการเคารพตนเอง (self-respect) และปฏิสัมพันธ์ในสังคมที่มาจากงาน 4) ชุมชนและเพื่อน (community and

friends) นอกจากความสัมพันธ์ในครอบครัวแล้ว บุคคลยังต้องการความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลนอกเหนือจากครอบครัว ผลการวิจัยระบุว่า คุณภาพของชุมชนที่เราเป็นสมาชิกมีอิทธิพลต่อความรู้สึกของการที่บุคคลรู้สึกเชื่อใจและเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนจะส่งผลถึงความสุขของบุคคล 5) สุขภาพ (health) ในงานวิจัยทั่วไปมักระบุว่าสุขภาพเป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งต่อความอยู่ดีมีสุขของคน ถึงแม้ว่าคนจะสามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางกายได้ แต่ในบางครั้งสิ่งที่เกิดขึ้นทางกายสามารถส่งผลกระทบทางจิตใจได้ โดยเฉพาะเมื่อเกิดความเจ็บปวดเรื้อรังถือเป็นเรื่องยากในการปรับตัว 6) อิสระส่วนบุคคล (personal freedom) ความสุขของบุคคลขึ้นอยู่กับคุณภาพของระบบสังคมการเมือง เศรษฐกิจ และกฎหมายที่บุคคลพึงพา ผลการวิจัยยืนยันว่าประชากรในสังคมที่มีความมั่นคงสงบ และองค์การต่างๆ มีความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ซึ่งทำให้บุคคลในสังคมสามารถแสดงความคิดเห็นและทำกิจกรรมตามความสนใจได้ จะทำให้บุคคลมีความสุขมากกว่า 7) ค่านิยมส่วนบุคคล (personal values) ความสุขของคนขึ้นอยู่กับความเป็นตัวตนและปรัชญาในชีวิตของแต่ละคน คนจะมีความสุขมากขึ้นถ้าเขาพึงพอใจกับสิ่งที่มี โดยไม่พยายามไปเปรียบเทียบกับผู้อื่น และถ้าเขาสามารถปรับอารมณ์ของตนได้ นอกจากปัจจัยทั้ง 7 ประการนี้ Layard (2005) กล่าวถึงปัจจัยภูมิหลังอื่นๆ เช่น อายุ เพศ รูปร่างหน้าตา (look) ระดับสติปัญญา (IQ) และการศึกษา (education) ว่าเป็นปัจจัยเชิงภูมิหลังที่บุคคลทั่วไปคิดว่าน่าจะมีอิทธิพลต่อความสุข แต่จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยเหล่านี้มีผลน้อยมากต่อระดับความสุขของบุคคล

ในมุมมองเกี่ยวกับนักเรียนพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุข ได้แก่ ความสัมพันธ์ในครอบครัว สถานภาพทางการเงิน สุขภาพ และค่านิยมส่วนบุคคล ถือเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับภูมิหลังของนักเรียนแต่ละคน ในขณะที่ปัจจัยอื่นๆ ได้แก่ งาน ชุมชนและเพื่อน และอิสระส่วนบุคคล เป็นปัจจัยที่ขึ้นอยู่กับสังคมและสภาพแวดล้อม

รอบๆ ตัวนักเรียน ซึ่งโรงเรียนถือเป็นระบบสังคมที่มีอิทธิพลต่อนักเรียนมากที่สุด เนื่องจากในวัยเรียนนักเรียนต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ที่โรงเรียน รวมทั้งได้มีปฏิสัมพันธ์กับทั้งเพื่อนนักเรียนและครู ดังนั้น หากพิจารณาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสุขของนักเรียน จึงจำเป็นต้องพิจารณาทั้งปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับภูมิหลังของนักเรียน และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนไปพร้อมกัน

ในด้านผลลัพธ์ที่เกิดจากความสุข Lyubomirsky, King & Diener (2005) สรุปว่า ผู้ที่มีความสุขมากกว่าจะมีอายุยืนยาวกว่า มีรายได้โดยเฉลี่ยสูงกว่า และมีประสิทธิภาพในการทำงานสูงกว่าผู้ที่มีความสุขน้อยกว่าในกลุ่มของเด็กวัยรุ่น ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีความสุขมากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับนักเรียนที่มีความสุขน้อยกว่าแล้ว พวกเขามีพฤติกรรมที่เหมาะสมในห้องเรียนสูงกว่า มีผลการเรียนเฉลี่ยดีกว่า มีความสัมพันธ์กับครูและเพื่อนดีกว่า มีสุขภาพร่างกายที่ดีกว่า มีการเข้าร่วมกิจกรรมทั้งในห้องเรียนและนอกหลักสูตรมากกว่า นอกจากนี้นักเรียนที่มีระดับความสุขน้อยกว่ามีแนวโน้มที่จะพบสุขภาพทางจิต ปัญหาการรังแกเพื่อน ปัญหาความสัมพันธ์กับพ่อแม่และครู และปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ (เช่น ยาเสพติด เพศสัมพันธ์ ความรุนแรง) ที่สูงกว่านักเรียนที่มีระดับความสุขสูงกว่า (Huebner, Suldo & Gilman, 2006) โดยสรุป ความสุขช่วยให้คนทั่วไปมีอายุยืนยาว คนที่มีความสุขมักมีรายได้ดีกว่าและมีประสิทธิภาพในการทำงานสูงกว่า สำหรับในวัยเรียนความสุขมีอิทธิพลเชิงบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสัมพันธ์กับครูและเพื่อน สุขภาพพลานามัย กิจกรรมทางสังคม รวมทั้งมีอิทธิพลเชิงลบต่อปัญหาการรังแก ปัญหาความสัมพันธ์ในครอบครัว และปัญหาทางพฤติกรรมต่างๆ

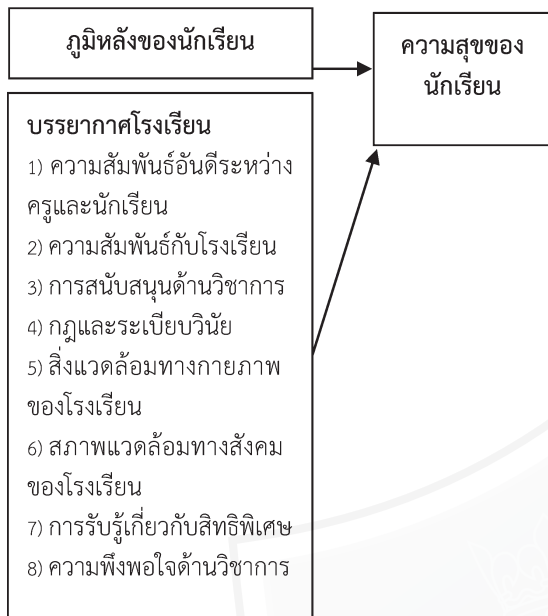
บรรยากาศโรงเรียน

Zullig et al. (2010) สรุปความเป็นมาเกี่ยวกับตัวแปรบรรยากาศโรงเรียน (School climate) ว่าตัวแปรบรรยากาศโรงเรียนได้มีการกล่าวถึงครั้งแรกตั้งแต่ปี 1908 และได้มีการศึกษาในเชิงวิทยาศาสตร์ครั้งแรก

ในช่วงปี 1950 พร้อมกับการศึกษาเกี่ยวกับบรรยากาศองค์การ ต่อมาในช่วงปี 1970 นักวิจัยได้พยายามศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างบรรยากาศโรงเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งพบว่าตัวบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ดีที่สุดคือการรับรู้ภายในตนเองของนักเรียนเกี่ยวกับบรรยากาศทางสังคมภายในโรงเรียน ต่อมาในปี 1990 ได้มีการจำแนกหน่วยการวัดของบรรยากาศโรงเรียนออกเป็น 2 ระดับ คือ บรรยากาศโรงเรียนในระดับโรงเรียนที่นักเรียนมีการเปลี่ยนครูผู้สอนและห้องเรียนในระหว่างวันกับประเภทที่ 2 คือ บรรยากาศโรงเรียนในระดับห้องเรียนที่นักเรียนเรียนกับครูคนเดียวในระหว่างวัน สำหรับคำนิยามของบรรยากาศโรงเรียนนั้น Cohen et al. (2009) ได้ให้คำนิยามของบรรยากาศโรงเรียนว่า เป็นคุณภาพและคุณลักษณะของชีวิตในโรงเรียน (school life) ซึ่งมีพื้นฐานมาจากประสบการณ์การใช้ชีวิตในโรงเรียนของบุคคลและสะท้อนมาตรฐาน เป้าหมาย ค่านิยม ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การปฏิบัติการสอนและการเรียนรู้ และโครงสร้างองค์การ โดยคำนิยามนี้ครอบคลุมบรรยากาศโรงเรียนทั้งเชิงกายภาพและสังคม และใช้หน่วยการวัดเป็นระดับโรงเรียน ในหลายปีที่ผ่านมาได้มีการจัดองค์ประกอบของโรงเรียนที่แตกต่างและหลากหลาย ซึ่งส่วนใหญ่จัดองค์ประกอบของบรรยากาศโรงเรียนอย่างน้อย 5 องค์ประกอบที่แตกต่างกัน ต่อมา Zullig et al. (2010) เห็นว่าบางองค์ประกอบมีการทับซ้อนกันและมีความครอบคลุมที่แตกต่างกัน จึงได้ทำการสังเคราะห์และสรุปองค์ประกอบของบรรยากาศโรงเรียนเป็น 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูและนักเรียน (positive student-teacher relationship) 2) ความสัมพันธ์กับโรงเรียน (school connectedness) 3) การสนับสนุนด้านวิชาการ (academic support) 4) กฎและระเบียบวินัย (order and discipline) 5) สิ่งแวดล้อมทางกายภาพของโรงเรียน (school physical environment) 6) สภาพแวดล้อมทางสังคมของโรงเรียน (school social environment) 7) การรับรู้เกี่ยวกับ

สิทธิพิเศษ (perceived exclusion/privilege) และ 8) ความพึงพอใจด้านวิชาการ (academic satisfaction) โดยผลจากการวิจัยยืนยันว่า รูปแบบบรรยากาศโรงเรียนแบบ 8 องค์ประกอบนี้ครอบคลุมรูปแบบองค์ประกอบเดิมแบบ 5 องค์ประกอบ และสามารถจำแนกระหว่างองค์ประกอบได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

Zullig, Huebner & Patton (2011) ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศโรงเรียนแบบ 8 องค์ประกอบกับความพึงพอใจต่อโรงเรียนโดยรวม (global school satisfaction) ของนักเรียนระดับมัธยมต้นและมัธยมปลายในมลรัฐแถบมิดเวสต์เทิร์นประเทศสหรัฐอเมริกา จำนวน 2,049 คน ในการวิจัยมีการตรวจสอบอิทธิพลกำกับของตัวแปรภูมิหลัง เช่น เพศ อายุ ระดับชั้น ผลการเรียน (GPA) หรือเศรษฐกิจฐานะ (socioeconomic status: SES) ว่ามีผลต่อระดับความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของบรรยากาศโรงเรียนและความพึงพอใจต่อโรงเรียนหรือไม่ จากการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้น (regression analysis) พบว่า จากองค์ประกอบทั้งหมด 8 องค์ประกอบ มี 5 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อความสุขของนักเรียนในโรงเรียน คือ การสนับสนุนด้านวิชาการ ($\beta = .17$) ความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูและนักเรียน ($\beta = .12$) ความสัมพันธ์กับโรงเรียน ($\beta = .11$) กฎและระเบียบวินัย ($\beta = .13$) และความพึงพอใจด้านวิชาการ ($\beta = .12$) ส่วนอีก 3 มิติ ได้แก่ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพของโรงเรียน สภาพแวดล้อมทางสังคมของโรงเรียน และการรับรู้เกี่ยวกับสิทธิพิเศษ พบว่า ไม่มีผลต่อความสุขของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ผลการวิจัยพบว่า อิทธิพลของบรรยากาศโรงเรียนต่อความพึงพอใจต่อโรงเรียนของนักเรียนมีความไม่แปรเปลี่ยนตามระดับภูมิหลังและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ผู้วิจัยจึงสนใจนำตัวแปรบรรยากาศโรงเรียนนี้มาใช้ในการวิจัยเพื่อศึกษาว่าบรรยากาศโรงเรียนองค์ประกอบใดบ้างที่เป็นปัจจัยเชิงสาเหตุของความสุขของนักเรียน โดยกรอบแนวคิดสำหรับการวิจัยในครั้งนี้สามารถแสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัยความสุขของนักเรียนโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย

วิธีการวิจัย

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรของการวิจัยในครั้งนี้คือ นักเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยทุกระดับชั้นจำนวน 3,497 คน ตัวอย่างของการวิจัยในครั้งนี้ได้จากการสุ่มอย่างเป็นระบบ (Systematic Random Sampling) จากห้องเรียนทุกห้องเรียน โดยจำนวนตัวอย่างคำนวณจากโปรแกรม G*power โดยกำหนดขนาดอิทธิพลเท่ากับ .15 ระดับนัยสำคัญที่ .05 และจำนวนตัวแปรอิสระเท่ากับ 10 ได้จำนวนตัวอย่างที่ต้องการเท่ากับ 172 ทั้งนี้ได้เพิ่มจำนวนการเก็บตัวอย่างเป็น 216 คน หรือระดับชั้นละ 36 คน เพื่อทดแทนกรณีการสูญหายของข้อมูล

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 3 ตัวแปรหลัก คือ 1) ความสุขของนักเรียน 2) บรรยาภาศโรงเรียน และ 3) ภุมิหลังของนักเรียน ตัวแปรความสุขของนักเรียนประกอบด้วยความสุข 5 ด้าน ได้แก่ 1) ครอบครัว 2) เพื่อน 3) โรงเรียน 4) สิ่งแวดล้อมที่อยู่อาศัย และ 5) ตนเอง ส่วนบรรยาภาศของโรงเรียนประกอบด้วย

8 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) ความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูและนักเรียน 2) ความสัมพันธ์กับโรงเรียน 3) การสนับสนุนด้านวิชาการ 4) กฎและระเบียบวินัย 5) สิ่งแวดล้อมทางกายภาพของโรงเรียน 6) สภาพแวดล้อมทางสังคมของโรงเรียน 7) การรับรู้เกี่ยวกับสิทธิพิเศษ และ 8) ความพึงพอใจด้านวิชาการ ส่วนตัวแปรภุมิหลังของนักเรียนประกอบด้วย 1) ระดับชั้น 2) ผลการเรียนรู้ 3) สภาพครอบครัว และ 4) อาชีพและวุฒิการศึกษาของบิดามารดา/ผู้ปกครอง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยพัฒนามาจากแบบสอบถามที่ใช้ในงานวิจัยต่างประเทศ โดยข้อคำถามเกี่ยวกับบรรยาภาศโรงเรียนพัฒนามาจากมาตรวัดบรรยาภาศโรงเรียน โดย Zullig, Huebner & Patton (2010) และข้อคำถามเกี่ยวกับความสุขของนักเรียนพัฒนามาจากมาตรวัด The Multi-dimensional Students' Life Satisfaction Scale (MSLSS) โดย Huebner (2001) โดยผู้วิจัยนำมามาตรวัดบรรยาภาศโรงเรียน โดย Zullig, Huebner & Patton (2010) จำนวน 39 ข้อ และมาตรวัด The Multi-dimensional Students' Life Satisfaction Scale (MSLSS) โดย Huebner (2001) จำนวน 40 ข้อ มาแปลจากภาษาอังกฤษเป็นไทย โดยปรับข้อคำถามให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนมัธยมศึกษา และเพื่อให้เกิดความสะดวกในการแปลความหมายตัวแปรที่มีการวัดเป็นมาตรประมาณค่าแบบ Likert ชนิด 5 ระดับ ผู้วิจัยนำข้อคำถามที่แปลทั้งหมดจัดทำร่างแบบสอบถาม จากนั้นนำเสนอข้อคำถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา ความสอดคล้องในการแปลความหมายระหว่างข้อคำถามภาษาอังกฤษต้นฉบับและข้อคำถามแปลภาษาไทย รวมทั้งพิจารณาความสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน ความเที่ยง (reliability) ซึ่งวัดด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ของตัวแปรทุกตัวมีค่าตั้งแต่ .612 ถึง .885 ความเที่ยงของสองตัวแปรหลักมีค่าเท่ากับ .902 และความเที่ยง

รวมทั้งฉบับเท่ากับ .933

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือให้กับครูประจำชั้นของทุกห้องเรียน โดยได้รับกลับคืนมาจำนวน 216 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนของข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของภูมิลักษณ์ของตัวอย่าง โดยใช้ค่าความถี่และร้อยละ การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของตัวแปรสังเกตได้และการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยย่อยข้อ 1 ใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภูมิลักษณ์และความสุขโดยรวมของนักเรียนใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) และการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของบรรยากาศโรงเรียนที่มีต่อความสุขของนักเรียน เมื่อควบคุมอิทธิพลของภูมิลักษณ์ของนักเรียน ใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ การวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for windows

ผลการวิจัย

ข้อมูลเบื้องต้นของตัวอย่าง

นักเรียนผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 216 คน ประกอบด้วยนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 ในสัดส่วนใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 16.20-17.12) ทั้งนี้เมื่อจำแนกโดยใช้ผลการเรียนเป็นเกณฑ์ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีผลการเรียนเฉลี่ยระดับ 3.50-4.00 (ร้อยละ 68.98) ในขณะที่เมื่อพิจารณาข้อมูลของผู้ปกครองจะพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่บิดามารดาอาศัยอยู่ด้วยกัน (ร้อยละ 88.42) ผู้ปกครองส่วนมากประกอบอาชีพในกลุ่มผู้จัดการธุรกิจระดับกลาง เจ้าของธุรกิจขนาดเล็ก หรือพนักงานเชี่ยวชาญ (ร้อยละ 40.74) รองลงมาประกอบอาชีพในกลุ่มผู้บริหารระดับสูงขององค์กร ขนาดกลาง นักการเงิน/บัญชี ข้าราชการระดับสูง ครู/อาจารย์ ผู้จัดการของธุรกิจขนาดใหญ่ หรือเจ้าของธุรกิจขนาดกลาง (ร้อยละ 40.28) และผู้ปกครองส่วนมาก

มีคุณวุฒิระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 48.61)

ระดับความสุขของนักเรียน

นักเรียนมีความสุขอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสุขเท่ากับ 3.85 (S.D. = 0.46) เมื่อพิจารณาระดับความสุขของนักเรียนแต่ละด้านพบว่า ด้านครอบครัว นักเรียนมีความสุขระดับมาก (M = 4.20, S.D. = 0.67) ด้านเพื่อน นักเรียนมีความสุขระดับมาก (M = 3.81, S.D. = 0.56) ด้านโรงเรียน นักเรียนมีความสุขระดับมาก (M = 3.68, S.D. = 0.62) ด้านสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย นักเรียนมีความสุขระดับมาก (M = 3.79, S.D. = 0.69) และด้านตนเอง นักเรียนมีความสุขระดับมาก (M = 3.77, S.D. = 0.71)

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในการวิจัย

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของความสุขโดยรวมระหว่างตัวแปรภูมิลักษณ์ พบว่า ผลการเรียนรู้ อาชีพของบิดาหรือผู้ปกครอง และสถานภาพครอบครัวที่แตกต่างกัน ทำให้ระดับความสุขโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่าผลการเรียน อาชีพของบิดาหรือผู้ปกครอง และสถานภาพครอบครัว อาจมีอิทธิพลต่อความสุขโดยรวมของนักเรียน

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศโรงเรียนกับความสุขของนักเรียนในภาพรวม พบว่า มีความสัมพันธ์กันจริง โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ขนาดความสัมพันธ์ระดับปานกลาง ($r = .518$) และมีทิศทางบวก เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศโรงเรียน และความสุขของนักเรียนรายด้าน ผลการวิเคราะห์พบว่า บรรยากาศของโรงเรียน และความสุขของนักเรียนแต่ละด้าน ส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กันจริง โดยมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ จะพบว่า ผลการเรียนรู้ อาชีพของบิดาหรือผู้ปกครอง และสถานภาพครอบครัว มีความเหมาะสมที่จะเป็นตัวแปรทำนาย นอกจากนี้ บรรยากาศของโรงเรียนมีแนวโน้มที่จะส่งผลต่อความสุขของนักเรียน

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของตัวแปรบรรยากาศโรงเรียนซึ่งเป็นตัวแปรอิสระด้วยกัน

เพื่อตรวจสอบภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (multicollinearity) จากความสัมพันธ์ทั้งหมดพบว่า คู่ที่มีค่าสหสัมพันธ์สูงสุด คือ การสนับสนุนด้านวิชาการ และกฎและระเบียบวินัย โดยมีค่าเท่ากับ .635 และไม่มีคู่ความสัมพันธ์ใดที่มีค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's correlation) สูงกว่า .8 ซึ่งถือเป็นระดับที่บ่งชี้ถึงภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (multicollinearity) (Hair et al., 1998) แสดงว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระที่นำมาศึกษาในครั้งนี้ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (multicollinearity)

อิทธิพลของบรรยากาศโรงเรียนที่มีต่อความสุขของนักเรียน

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณสำหรับความสุข

ของนักเรียนพบว่า ตัวแปรอิสระทั้งหมด 5 ตัวแปรในโมเดลสามารถร่วมกันทำนายความสุขของนักเรียนได้ร้อยละ 37.3 โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .611 เมื่อควบคุมอิทธิพลของตัวแปรสภาพครอบครัวยุติ และอาชีพผู้ปกครองให้มีค่าคงที่ พบว่า ความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูและนักเรียน สิ่งแวดล้อมทางสังคมของโรงเรียน และกฎและระเบียบวินัย ทำนายความสุขของนักเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (B) ของตัวแปรอิสระเท่ากับ .315 .259 และ .167 ตามลำดับ ผลการวิเคราะห์สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ข้างต้น ผลการวิเคราะห์แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณสำหรับความสุขของนักเรียน

ตัวแปร	b	S.E.	B	P
ความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูและนักเรียน	.242	.044	.315	.000
สิ่งแวดล้อมทางสังคมของโรงเรียน	.154	.037	.259	.000
กฎและระเบียบวินัย	.108	.041	.167	.010
สภาพครอบครัวยุติ	-.104	.041	-.142	.012
อาชีพผู้ปกครอง	.048	.020	.137	.016
R	.611			
F	25.004			
R ²	.373			
Adjusted R ²	.358			
S.E. of the Estimate	.371			

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัยในภาพรวมพบว่า นักเรียนมีความสุขระดับมากในทุกด้าน และด้านที่มีระดับความสุขมากที่สุด คือ ด้านครอบครัว รองลงมาคือ ด้านเพื่อน และด้านสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย ตามลำดับ ส่วนด้านที่ระดับความสุขน้อยที่สุดคือ ด้านโรงเรียน ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความสุขพึงพอใจเกี่ยวกับโรงเรียนน้อยกว่าความ

พึงพอใจในด้านอื่นๆ ข้อค้นพบนี้ทำให้เห็นว่า ถึงแม้ว่านักเรียนจะมีความสุขกับโรงเรียนมากในภาพรวม แต่น่าจะยังมีด้านที่สามารถพัฒนาเพื่อเพิ่มความสุขของนักเรียนให้มากขึ้นได้ ซึ่งยืนยันถึงความสำคัญของการวิจัยในครั้งนี้ในการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขของนักเรียนในภาพรวม

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภูมิหลังและความสุขของนักเรียน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่มีอิทธิพลต่อความสุขโดยรวมของนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Layard (2005) ซึ่งระบุว่า ระดับสติปัญญา (IQ) และการศึกษา (education) มีอิทธิพลน้อยมากต่อความสุขของบุคคล ในขณะที่ผลการวิจัยพบว่าสภาพครอบครัว และอาชีพผู้ปกครอง ซึ่งบ่งบอกถึงฐานะของครอบครัวมีผลต่อความสุขนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Layard (2005) ที่ระบุว่าความสัมพันธ์ในครอบครัวและสถานภาพทางการเงิน ข้อค้นพบนี้สามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีสุขนิยม (hedonism theory) ซึ่งความสุขของนักเรียนอาจจะมาจากความสุขทางใจจากครอบครัวที่มีความสัมพันธ์อันดีต่อกันและความสุขทางกายจากพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจที่ดี ทำให้นักเรียนประเมินว่าตนเองมีความสุขในภาพรวม

ผลการวิเคราะห์อิทธิพลขององค์ประกอบของบรรยากาศโรงเรียนที่มีต่อความสุขของนักเรียน พบว่าเมื่อควบคุมอิทธิพลของสภาพครอบครัวและอาชีพผู้ปกครองให้มีความคงที่แล้ว ความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูและนักเรียน สิ่งแวดล้อมทางสังคมของโรงเรียน และกฎและระเบียบวินัย สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความสุขของนักเรียนโดยรวมได้ร้อยละ 37.3 ซึ่งหมายความว่า อิทธิพลของความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูและนักเรียน สิ่งแวดล้อมทางสังคมของโรงเรียน และกฎและระเบียบวินัย มีอิทธิพลต่อความสุขของนักเรียนนอกเหนือจากอิทธิพลที่มาจากภูมิหลังของนักเรียนด้านสภาพครอบครัวและอาชีพผู้ปกครอง ข้อค้นพบนี้แตกต่างจากผลการวิจัยของ Zullig, Huebner & Patton (2011) ที่ระบุว่า องค์ประกอบของบรรยากาศโรงเรียน 5 ประการ ได้แก่ การสนับสนุนด้านวิชาการ ความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูและนักเรียน ความสัมพันธ์กับโรงเรียน กฎและระเบียบวินัย และความพึงพอใจด้านวิชาการ มีอิทธิพลต่อความสุขด้านโรงเรียนของนักเรียนระดับมัธยมต้นและมัธยมปลายในมลรัฐแถบมิดเวสต์ ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยมีเพียง 2 องค์ประกอบด้านบรรยากาศ

โรงเรียนที่สอดคล้องกันคือ ความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูและนักเรียน และกฎและระเบียบวินัย สาเหตุที่ผลงานวิจัยที่แตกต่างนี้อาจเกิดจากความแตกต่างทางวัฒนธรรม และลักษณะประชากรที่แตกต่างกัน รวมทั้งความแตกต่างในการนิยามความสุขของทั้ง 2 งานวิจัย เนื่องจากงานวิจัยของ Zullig, Huebner & Patton (2011) เลือกใช้เพียงความสุขด้านโรงเรียนเป็นตัวแปรตาม ในขณะที่ในงานวิจัยครั้งนี้ใช้ความสุขโดยรวมทั้ง 5 ด้าน อย่างไรก็ตามผลการวิจัยที่พบว่า ความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูและนักเรียน และกฎและระเบียบวินัย สามารถทำนายความสุขของนักเรียนได้นั้น ยืนยันถึงความสำคัญขององค์ประกอบทั้งสองข้ามวัฒนธรรม

ผลการวิจัยที่พบว่า ความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูและนักเรียนเป็นด้านที่มีอิทธิพลต่อความสุขของนักเรียนมากที่สุดนั้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Suldo et al. (2009) ที่พบว่า การสนับสนุนจากครูส่งผลต่อสุขภาพจิตที่ดีของวัยรุ่น อย่างไรก็ตามในอีกงานวิจัยหนึ่งของ Suldo et al. (2012) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนมีผลต่อผู้เรียนที่เป็นหญิงเท่านั้น เนื่องจากตัวอย่างในการวิจัยเป็นเพศชายทั้งหมด ความแตกต่างในผลวิจัยที่เกิดขึ้นถือเป็นประเด็นที่ศึกษาวิจัยเพิ่มเติมต่อไป

จากผลการวิจัยที่พบว่า ระดับการรับรู้ของนักเรียนด้านความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูและนักเรียน สิ่งแวดล้อมทางสังคมของโรงเรียน และกฎและระเบียบวินัย อยู่ในระดับมากในภาพรวมทุกด้านและทุกข้อคำถาม ยกเว้นข้อคำถามด้านของความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูและนักเรียนคือ “ครูเข้าใจปัญหาของฉัน” ซึ่งพบว่า นักเรียนมีระดับความคิดเห็นในระดับปานกลาง แสดงว่าความเข้าใจในปัญหานั้นจะเป็นประเด็นที่ควรศึกษาเพิ่มเติมว่านักเรียนมีความคิดเห็นในเชิงลึกเกี่ยวกับประเด็นนี้อย่างไร

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยควรกำหนดนโยบายกลยุทธ์ และโครงการที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนให้เกิดการสร้างและรักษาความสัมพันธ์อันดีนี้ให้คงอยู่และดี

ยิ่งขึ้นไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นที่เกี่ยวกับการส่งเสริมความเข้าใจระหว่างครูและนักเรียน ซึ่งเป็นประเด็นที่นักเรียนระบุว่ามีการรับรู้ที่น้อยที่สุดจากด้านทั้งหมด

โรงเรียนควรรักษากระบวนการในการคัดเลือกนักเรียน กระบวนการหล่อหลอมให้นักเรียนเป็นสุภาพบุรุษ สอนคุณลักษณะการรักษากฎระเบียบอย่างยุติธรรม การใช้มาตรการต่างๆ เพื่อแก้ปัญหาความประพฤติของนักเรียน การรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยในโรงเรียน เพื่อสร้างบรรยากาศโรงเรียนที่ดีอันจะส่งผลต่อการสร้างความสุขของนักเรียนได้อย่างยั่งยืน

ข้อจำกัดในการวิจัยและข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

ในการวิจัยครั้งนี้มีข้อจำกัดในเชิงเปรียบเทียบกับผลการวิจัยของต่างประเทศ โดยเฉพาะงานวิจัยของ Zullig, Huebner & Patton (2011) โดยงานวิจัยครั้งนี้ใช้มาตรวัดความสุขของนักเรียนแบบพหุมิติ The Multidimensional Students' Life Satisfaction Scale (MSLSS) โดย Huebner (2001) ซึ่งวัดความสุขของนักเรียนในด้านต่างๆ 5 ด้าน แล้วจึงนำคะแนนมารวมกันเป็นความสุขในภาพรวม ในขณะที่ Zullig, Huebner & Patton (2011) ที่ใช้เพียงมาตรวัดย่อยด้านโรงเรียนเท่านั้น ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการเปรียบเทียบผลการวิจัยที่ใช้มาตรวัดย่อยด้านโรงเรียนเช่นเดียวกัน เพื่อให้สามารถ

เปรียบเทียบผลการวิจัยได้ว่า ปัจจัยบรรยากาศโรงเรียนที่ส่งผลต่อความสุขของนักเรียนด้านโรงเรียนแตกต่างกันอย่างไร

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ใช้เป็นข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลแบบภาคตัดขวาง (cross-sectional data) ในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำการวัดความสุขและการรับรู้บรรยากาศโรงเรียนของนักเรียนเป็น 2 ช่วงเพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งจะสามารถให้ภาพที่ชัดเจนยิ่งขึ้นเกี่ยวกับอิทธิพลของบรรยากาศโรงเรียนที่มีต่อความสุขของนักเรียน

การวิจัยในอนาคตควรศึกษาในเชิงลึกและมีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อให้เข้าใจว่านักเรียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยแต่ละด้านของบรรยากาศโรงเรียนอย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านที่ส่งผลต่อความสุขของนักเรียน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ และความร่วมมือในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดีจาก ดร.เชิดศักดิ์ ศุภโสภณ อธิการบดี ผู้อำนวยการโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นางสาวผุสดี ธวัชวัฒนธน์ รองผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาคุณภาพ กลุ่มงานนิเทศวิจัยและพัฒนา ดร.สวัสดี ตีชื่น คณาจารย์ นักเรียน และเจ้าหน้าที่โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยทุกท่าน ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

References

- Cohen, J., McCabe, L., Michelli, N. M. & Pickeral, T. (2009). School climate: Research, policy, practice, and teacher education. *The Teachers College Record*, 111(1), 180-213.
- Diener, E., Suh, E. M., Lucas, R. E. & Smith, H. L. (1999). Subjective well-being: Three decades of progress. *Psychological bulletin*, 125(2), 276.
- Hair, J. F., Anderson, R. E., Tatham, R. L. & Black, W. C. (1998). *Multivariate analysis*. New York: Macmillan Publishing Company.
- Huebner, E. S., Suldo, S. M. & Gilman, R. (2006). Life Satisfaction. In G. G. Bear & K. M. Minke (Eds.). *Children's needs III: Development, prevention, and intervention*. (pp. 357-368). Washington, DC, US.

- Huebner, S. (2001). *The Multidimensional Students' Life Satisfaction Scale*. Retrieved November 28, 2006, from http://www.psych.sc.edu/faculty/Scott_Huebner
- Layard, R. (2005). *Happiness: Lessons from a new science*. London: Penguin Press.
- Lyubomirsky, S., King, L. & Diener, E. (2005). The benefits of frequent positive affect: does happiness lead to success? *Psychological bulletin*, 131(6), 803.
- Noddings, N. (2003). *Happiness and education*. USA: Cambridge University Press.
- Seligman, M. E. & Royzman, E. (2003). Happiness: The three traditional theories. *Authentic Happiness Newsletter* (July).
- Suldo, S. M., Friedrich, A. A., White, T., Farmer, J., Minch, D. & Michalowski, J. (2009). Teacher support and adolescents' subjective well-being: A mixed-methods investigation. *School psychology review*, 38(1), 67.
- Suldo, S. M., McMahan, M. M., Chappel, A. M. & Loker, T. (2012). Relationships between perceived school climate and adolescent mental health across genders. *School Mental Health*, 4(2), 69-80.
- Office of the Permanent Secretary, Ministry of Education, Thailand. (2011). The 11th National Education Plan of Thailand (2012 - 2016). [in Thai]
- Veenhoven, R. (2007). *Measures of gross national happiness* (pp. 231-253). OECD World Economic.
- WHOQOL Group. (1994). *The development of the World Health Organization quality of life assessment instrument (the WHOQOL)*. In *Quality of life assessment: International perspectives* (pp. 41-57). Springer Berlin Heidelberg.
- Zullig, K. J., Huebner, E. S. & Patton, J. M. (2011). Relationships among school climate domains and school satisfaction. *Psychology in the Schools*, 48(2), 133-145.
- Zullig, K. J., Koopman, T. M., Patton, J. M. & Ubbes, V. A. (2010). School climate: Historical review, instrument development, and school assessment. *Journal of Psychoeducational Assessment*, 28(2), 139-152.

Name and Surname: Dhirapat Kulophas

Highest Education: Ph.D. in Research Methodology in Education, Chulalongkorn University

University or Agency: Chulalongkorn University

Field of Expertise: Educational Leadership

Address: Faculty of Education, Chulalongkorn University
254 Payathai Rd., Pathumwan, Bangkok 10330